

Arkivet modtog en mail med en lydfil vedhæftet. Af følgeteksten fremgik, at der var tale om et interview. Ved afspilning af filen kom følgende frem.

Erindringer fra Klinton

Æ blöw reklameæ fri fra e militææ og kam i den siest diel ow e kri - altså i 1918, øve o Swartskopf. Vi koldt e e Klinton o dansk. Det var en topedostasjon, vo vi sky e topedore ind. De blöw indskåt te å kom med e onnevåndsboe. Vi ho deæ en skyståend, vo de sky e torpedore u, ætte de var blövn etteset i old e æene å kånte. De blöw så kjø næn til e skyståend, å så blöw de skåt 3000 mete u. Oprindle sky de dem 5000 mete. De kun så sky dem hielt te Skeld, men no va de ind o, te de kon sku sky dem 3000 mete. Å, så var det sånt, te den først skyv va ætte 500 mete, å så jen o 1000 mete, 2000 å 3000 mete.

Den o 500 mete stow e bache fro Høruphav ve. Han jet Jøn Koe. Han ho den skyv, og deæ ho han it ånt som et bette skue, sammeslown ov 4 bredde - 4 planke å så en hönsælæ oveno, op te e tach, å deæ sku kan go op. I de øjblik e torpedo gek egæmmel e skyv sku kan sænk et flach. Det var jo rimele farle. E torpedo sku go 2 mete onde e wånd, men vo kun di væ vanarte. Å i de jæ tefælde fa den op ow e wånd å nen i wånd egæn. Han sa da deæ og pokle øjn. Det va da galt uhygle, men han kam da godt fro e. Den kam da op øwe e skyw, å tow trie ov hans veche mæ. Men han kam da godt for e, å så kam han ind egæn, å sku gö rej for, om han ho hå nowe taf. Han ho fåt en kaffeboddell øjloj, å den fæk han 27 pfennich gåtgö for ...

Anna Kirstine Nielsen påtog sig opgaven at få det oversat til dansk og skrevet som læsbar tekst

Det blev til følgende:

"Jeg blev erklæret fri fra militæret og kom det sidste år i krigen – altså i 1918 over på Schwartzkopf. Vi kaldte det Klinton på dansk. Det var en torpedostation, hvor vi skød torpedoerne ind. De blev skudt ind til undervandsbådene. Vi havde en skydestand, hvor de skød torpedoerne ud. Efter at de var blevet reguleret og eftersat i alle ender og kanter, blev de kørt ned til skydestanden, hvor de blev skudt 3000 meter ud. Oprindeligt blev de skudt 5000 meter, næsten helt over til Skelde, men nu var de inde på at skyde dem 3000 meter. Og så var det sådan, at den første skive der var efter 500 m. og så en på 1000, 2000 og 3000 meter.

Ved den på 500 m stod bageren fra Høruphav. Han hed Jørgen Kaad. Ved den skive havde han et lille skur, sammensat af 4 brædder, 4 planker. Så havde han en hønsstige op ovenpå. På taget. Der skulle han gå op i det øjeblik torpedoen suste gennem skiven skulle han sænke et flag. Det var jo rimeligt farligt. Torpedoen skulle gå 2 meter under vandet, men de kunne opføre sig vanartede og denne her for op af vandet og ned i vandet igen, men der stod han og puklede øjne. Resultatet var at den fløj over skiven og tog 3 af hans vægge med. Det var egentligt meget uhyggeligt, men han kom godt fra det, og så kom han ind og skulle gøre rede for om han havde haft noget tab ved det. En kaffeflaske var blevet ødelagt og den fik hen en godtgørelse på 27 pfennig for.

De torpedoer, som var blevet skudt ind, gik videre til Friesort ved Kiel. Der blev de skudt ind med skarpt før de kom med undervandsbådene. Det var ikke altid de gik lige godt. Denne heller ikke.

Nogle druknede, og når de så var druknet, skulle man ud for at søge efter dem. Det har jeg været med til mange gange. Så var vi ude for at se, om vi kunne se nogle bobler på vandet, for der kunne der være tale om, at den kunne være. Når der så var et sted, hvor der var bobler, smed vi en bøjle ud. Så ind til værket igen.

Vi havde nogle dykkere, og en af dem gik ud. Han havde så en spade med, for det kunne godt være, den havde arbejdet sig ned i sandet. Så gravede han et hul der, som en lille brønd. Han kom ind igen og havde ikke fået noget ud af det. Han havde ikke fundet noget. Så blev han skældt ud for, at de ikke duede til noget.

Dengang lå der omme ved Ballebro et krigsskib. Kejser Wilhelm der Grosse. Det var vel nærmest udrangeret. Det blev også brugt til at skyde torpedoer ind med. De havde selvfølgelig også dykkere med. Det var marinere. Så blev der ringet fra os om de ikke kunne komme til os og grave én op, for vores dykkere var nogle forfærdelige simple nogen.

Så kom de med deres slæbebåd og marinedykkere og de fik sig anbragt nede i vandet. Der dumpede han ned i det hul, som vores havde lavet. Det kan nok være, han skældte ud. Han kom hurtigt op af vandet, og de tog tilbage til Ballebro. Og der blev ikke gjort en smule mere ud af det. Ja. Uha. Det var forfærdeligt.

Jeg var i grunden rigtig ked af at være der. Det var en svinebestilling at gå der hele tiden. Jeg tilhørte noget, der hed transportkolonne. Vi transporterede torpedoerne op og transporterede dem ned.

Jeg havde været hjemme om søndagen i Broager. Vi boede dengang i Broager. Vi kunne få lov til at sejle med direktøren. Han havde sin egen båd. Han sejlede til Sønderborg, for der havde han sin villa i Skolegade. Der havde han et schweitzerhus. Et rigtig flot hus. Derfra kunne vi spadsere hjem. Det har jeg gjort flere gange.

Nu var der marked i Broager. Det var altid lidt af en begivenhed for os. Vi kunne altid tjene en skilling mere. Jeg skulle have materiale og jeg fik så 4 liter mælk i Dybbøl og dem bar jeg smukt til Broager. Så lavede vi noget dej om natten. Det måtte vi selvfølgelig ikke. Så vinduerne blev dækket til og jeg fandt lidt brænde og tændte ovnen op og lavede mange bunde. Nødde- eller linsebunde.

Så skulle jeg til Flensborg. Jeg måtte løbe ned til Brunsnæs for at komme med damperen til Flensborg. Der fik jeg noget af det pulver, som blev pisket op med ½ liter saft. Det var nok til 6 bunde. De så fine ud, men måtte ikke gerne stå mere et par timer, for så faldt de sammen. Vi lavede 36 tærter den dag. Jeg husker det endnu. Det var en god forretning, for der var ikke meget af værdi i dem. Jeg havde fået tilladelse til at have café den dag af Frederik Horn – vores amtsforstander.

Om aftenen lukkede de karrusellen allerede kl. 10, og så strømmede de ind til os. De ville have både kaffe og disse tærter. Så kom gendarmen brovtende ind. "Haben Sie Erlaubnis?". Ja. Det havde jeg jo, så den var inde og hente. "Van vollen Sie schließen." Ja, det vidste jeg jo ikke, men så længe der var så mange folk, syntes jeg ikke, der var nogen grund til at lukke. "Ein anderen Mal erkundigen Sie sich", når det øvrige lukker, må I også lukke!

Det var ikke noget at gøre. Vi måtte se at lukke, og det gjorde vi så.

Så næste morgen skulle jeg til Høruphav igen. Jeg husker, at jeg stod op kl. 3 og spadserede fra Broager til Høruphav. Det er en temmelig lang vej. Jeg havde naturligvis ingen cykel. Da jeg kom op på Dybbøl Banke, så jeg et skib ude på Sønderborg havn. Det var fuldt oplyst. Det var ikke almindeligt. Det var en begivenhed - en begivenhed af rang, for det var slet ikke tilladt at have lys ombord.

Men da jeg kom ned til banegården, kom der et par af vore folk fra Høruphav. De skulle til Flensborg, men de ville komme igen. Det var de klar over, for krigen var forbi. Det var ingen småting. Der var nogle der sagde, at de ville æde deres hat, hvis Kejser Wilhelm sad endnu ½ år.

Vi kom godt til Høruphav. Her havde vi en marinevagt. Det var en dæksofficer, som var kommandant og flere marinere. De var ikke just så gode venner. I den tid var roerne klar til at blive taget op, og som straf have han fået et par slæbt med op i roemarken. Der kommanderede han med dem på tysk: Stå stille, bøj ryggen, grib fast i roer. Læg roerne hen. Stå stille. Selvfølgelig var de harme over det.

Tilsyneladende var krigen forbi. Han ville melde dem, og der skulle ske dem al landsens ulykker, men det var selvfølgelig for sent. Der skete dem ikke noget. Om morgenen, jeg husker det endnu. Jeg boede hos min bror, og vi gik ned til Klinten, og da vi kom, var der en forfærdelig opstandelse, for krigen var forbi. Der var en behjertet mand, der havde hejst det røde flag oppe på vandtårnet. Så gik det for sig.

Jeg havde den bestilling, at jeg skulle hente direktøren, når han kom med båd fra Sønderborg. Den morgen var det ikke nødvendigt, for der var 2 marinere, der hentede ham, og han blev straks arresteret. Han skulle med over i barakken, hvor vi alle var forsamlede. Det var i alt fald et par hundrede mand. Direktøren var meget lille, og han mente, at han først skulle hente sin mappe. Det fik han så lov til. Han kom så derover. Vi havde en ret stor mariner, som hed Schmidt, som stillede sig op på et bord og gik så til direktøren med alle paragraffer.

De havde gennem 5 år haft et meget stort overskud på deres produktion, og de havde snydt arbejderne for en passende løn. Nu ville han forlange, at der skulle betale 20 pfennig mere i timen. Kasper jamrede. Ja, men de havde mistet en torpedo dagen i forvejen, så den skulle de have op. Ja. Det kunne de godt få, men det skulle de have ekstra betaling for, og det blev alt for dyrt.

Jeg kan ikke huske om den kom op, men det blev i alt fald sådan, at de, der arbejdede inde på magasinet, havde alt der skulle til - dykkerdragter og så videre. Det kunne ikke passe, at alle, der var ansat der, skulle aflevere alt, de havde fået. Der var Chr. Petersen fra Smøl. Han kom med alle ting, han havde fået, i bedste orden. Men en anden én havde fået 36 filer og rasper. Han kom med 2 store rasper. Det var alt, hvad han havde over af det hele.

Men en søndag før den tid, var jeg kommet hjem fra Broager. Jeg tror det var den 15. januar, så vidt jeg kan huske. Det var blevet en forfærdelig snestorm. Jeg spadserede fra Broager til min mor og far i Nybøl for at hilse på dem. De jamrede over, at jeg skulle af sted igen, men jeg kom da godt til Sottrup. Der var flere af kammeraterne, der skulle med videre til Sønderborg og derfra til Høruphav.

Vi blev enige om, at vi gik i gåsegang over noget der hed Fiskerstien. Jeg gik foran, for det var mig, der havde foreslået, at vi skulle gå den vej. Men da vi havde gået et godt stykke tid, var der én, der sagde, at han troede, det var nemmere at gå over Vollerup. Det var blandt andre Hans Christian fra Stenderup og Schubert fra Flensborg. De 2 var så gået over Vollerup. Og de var kommet godt hjem klokken 12 eller i alt fald i løbet af natten. De andre var gået tilbage til Sønderborg.

Jeg fortsatte så alene, og jeg faldt snart ned i en grøft. Jeg kunne godt have sat liv til der. Der var noget pigtråd, som jeg balancerede mig lang med og kom så op og kunne se sporene af de andre og jeg fulgte dem og kom tilbage til Sønderborg. Det var næsten umuligt at komme af sted. Så kom jeg derind og de råbte hurra, for de var alligevel klar over, at det dårligt, at jeg havde fortsat alene. Så blev vi på Colosseum om natten.

Næste morgen gik der som planlagt damper fra Sønderborg til Høruphav. Den tog vi med og kom velbeholdne til værket. Da jeg kom dertil, kom Hans Christian fra Stenderup. Han var én af dem, der var gået over Vollerup. Han sagde, at det er noget dårligt noget, for din bror Christian er gået ud for at søge efter dig. Det var noget skidt noget, og det var ham, der havde fået mig ned på Klinten. Der var ikke andet

at gøre. Han måtte ud at søge efter mig. Han fik en 2-3 bønderkarle med, og de var så ude at søge efter mig.

Så måtte jeg i tøjet igen og ud at søge efter dem. Det var en forfærdelig kommetilrette. Jeg kom gennem skoven og ikke så langt fra det sted, hvor jeg dumpede i grøften. Der var min bror. Han sagde: Det var rigtignok godt du kom, for der var en pukkel. Det var nok en sten, som var sneet til. Jeg tænkt, det kunne måske være dig. Jeg kunne slet ikke få mig til at gå hen til den. Vi kom så godt tilbage igen og kom i arbejde igen, indtil det holdt op der i november måned.”

Efterskrift:

Af hensyn til de af vore læsere, som gerne vil læse hele interviewet på alsisk, skal nævnes, at det er lagt på foreningens hjemmeside, både i tekst og som den modtagne lydfil. Se vejen til hjemmesiden på side 40 under ”Colofon”